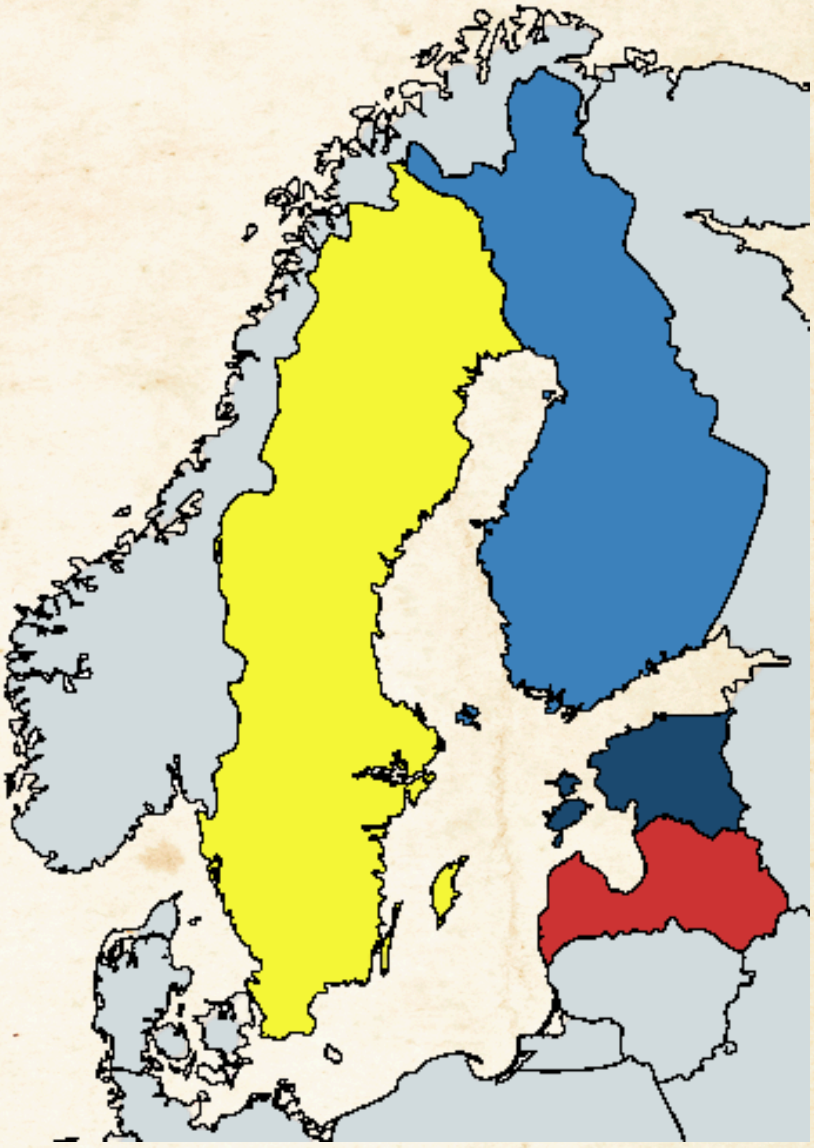

Pastāsti man kultūru

Ziemeļvalstu un Baltijas kultūras stāsti

Ievads

Tava atslēga uz Ziemeļvalstu un Baltijas kultūru

Vai esi ceļotājs? Garāmgājējs? Vietējās kultūras entuziasts? Vai varbūt vienkārši meklē piedzīvojumu? Ieskaties šajā stāstu kolekcijā un ienirsti aizraujošos stāstos, kas var kļūt par iedvesmu vai noderīgiem padomiem tavam nākamajam ceļojumam uz Zviedriju, Somiju, Igauniju vai Latviju!

Kādus reģionus tu šeit atradīsi?

Vikingu un aļņu zeme - **Zviedrija** - iepazīstina ar Skones reģionu, īpaši **Bromollu un Solvesborgu**.

Somija atklāj daudz vairāk nekā tikai labi zināmos Muminu trollīšus - iepazīsti **Helsinku un Tamperes apkārtnes** bagātību!

Baudot klusumu un SPA centrus **Igaunijā**, neaizmirsti izstaigāt **Pērnavu** pa Ūdens pēdu maršrutu!

Domā, kāpēc **Ziemeļlatvija** ir lieliska ideja Tavam nākamajam ceļojumam? Daba, aktīvā atpūta, ēdiens un vietējās alus darītavas pārliecinās Tevi atgriezties **Valmieras reģionā!**

Iepazīsti stāstus un meklē interaktīvās “GooseChase” dārgumu medību spēles mūsu aktivitāšu grāmatā!

Saturs

Zviedrija, 4. lpp.
Minas šokolādes studija
Vērojot dzērves
Ifoverkenas rūpniecības vēsture
Bromella
“Ifö Center” mākslas halle Bromollā
Sēlvesborgas tilts
Sēlvesborgas pilsdrupas
Muižas vēsture
Vībī stārķu centrs

Somija, 14. lpp.
Pelkānes baznīcas drupas un Luopioinenas ciems
Sarvikallio un Vanhankule muiža
Louhisāri muižas vēsture
Serlakius muzeji
Lammassāri salas vēsture

Igaunija, 20. lpp.
Raekilas pludmales pļava un Pērnavas upe - Raekulas smilšu pludmale
Sindi - stāsts par četriem dambjiem un krācēm
Vecā Pērnava - Sīmu tilts
Pērnavas airēšanas klubs
Akmens laikmeta apmetne Sindi–Lodja Paikusē

Latvija, 26. lpp.
Valmiermuiža
Kokmuiža
Dikļi
Mazsalaca
Strenči

Resursi, 32. lpp.
Noslēgums, 36. lpp.
Projekta partneri, 37. lpp.

Zviedrija

Minas šokolādes studija

Minas šokolādes studijas apmeklējums Fjelkingē ir obligāts visiem šokolādes mīļotājiem, kuriem patīk atklāt "jaunus gardus veidus, kā pagatavot savu kakao".
Ja britu autors Roalds Dāls būtu radījis turpinājumu grāmatai "Čārlijs un šokolādes fabrika", to pavisam viegli varētu saukt par Mina un šokolādes studija - jo māja, kurā dzīvo šokolādes karaliene Amina, gan no iekšpuses, gan no ārpuses izskatās tik saldi pasakaina. Tur smaržo pēc šokolādes, kakao, bulciņām, pralinē, mājās gatavotiem konditorejas izstrādājumiem, vafelēm un mājīguma.

Plauktos, uz galdiem un letēm var atrast visu, ko vien var iedomāties šokolādes ziņā - daudz pralinē konfekšu, šokolādes gabaliņus, "brokastu šokolādi", kraukšķmaizi ar kakao. Pat sinepes, kas gatavotas ar tumšo šokolādi.
Ja dzerat kafiju uz vietas, atradīsiet šokolādes dzērienus ar maigākām un stiprākām garšām un saldumu, dažāda veida kafiju un tēju ar šokolādi, svaigi ceptas vafeles, mājās gatavotu saldējumu, svaigi ceptas bulciņas un dažādas kūkas ar šokolādes garšu.
Kopumā Minas apmeklējums ir pasaku stāsts bez šausmām, kas dažkārt parādās Roalda stāstos.
Obligāta apmeklējama vieta ikvienam, kuram šokolāde garšo tikpat ļoti kā bērniem.

Kas ir Minas šokolādes studija?

Minas Šokolādes studija ir privāts uzņēmums, kura darbība ietver šokolādes darbnīcas, sezonālu kafejnīcu, festivālu organizēšanu savās telpās, ražošanas virtuvju iznomāšanu citiem pārtikas uzņēmumiem un pralinē konfekšu ražošanu. Šokolādes fabrika sāka darboties 2007. gadā.

Vērojot dzērves

Kristianstadas Vatenrike ir ideāla vieta putnu vērošanai. Baltastes ērgļus bieži var redzēt pie Helge upes ziemā, un katru pavasari tūkstošiem dzērvju atpūšas netālu no Pulkenas apmeklētāju vietas. Kristianstadas Vatenrike teritorijā ir izvietoti daudzi putnu vērošanas torņi. Noteikti paņemiet līdzi binokli vai iznomājiet to Naturum Vatenriket apmeklētāju centrā!
Marta un aprīļa mijā tūkstošiem dzērvju atpūšas Vatenriket teritorijā ceļā uz ligzdošanas vietām tālāk ziemeļos. Pulkenas Brīvdabas muzejā ir viegli tās redzēt pavasarī dejojam, kad tās atpūšas pēc lidojuma pāri Baltijas jūrai. Šeit tās var pavadīt nakti mitrājā un baroties, kad zemnieki ir sākuši sēju.
Pulken ir dabas rezervāts pie Helge upes, tieši uz rietumiem no Ingšē, Skones austrumu daļā.
Dzērves šeit pulcējas vakarā nakšņošanai martā un aprīlī. Periodiski dzērves tiek barotas laukā pie Pulkenas. Tad dzērves šeit var redzēt gan dienā, gan vakarā. Sleda ir viena no Vattenriketas apmeklējuma vietām, kurā ir liels putnu vērošanas tornis, kas ir arī brīvdabas muzejs.

Pavasaris

Lielais dzērvju skaits ierodas pavasarī, marta un aprīļa mijā. Ierašanās laiks var nedaudz atšķirties atkarībā no laikapstākļiem un vēja. Dažas dzērves, kas ligzdo šajā apgabalā, ierodas jau februārī. Dzērvju dienā, 25. martā, dzērves parasti jau ir šeit. Ja dzērvju ierašanās sakrīt ar pavasara sēju, dzērves tiek barotas laukā pie Pulkenas brīvdabas muzeja. Tad tās turas prom no tikko apsētajiem laukiem un ir viegli saskatāmas ikvienam, kurš vēlas izbaudīt šo skatu.

Rudens

Rudens sākumā dzērves lido uz dienvidiem. To skaits, kas nolaižas Vattenriket atpūtai, ir mazāks nekā pavasarī. Uzturēšanās rudenī nerada tik lielus zaudējumus lauksaimniecībai. Tāpēc rudenī dzērves netiek barotas. Tomēr pēdējos rudeņos apgabalā ir pieaudzis to dzērvju skaits, kas šeit piestāj. Tās galvenokārt ēd izbirušos graudus nokultos laukos, bet postījumi ir bijuši arī tikko apsētos labības laukos un nenovāktos kartupeļu laukos.

Ifoverkenas rūpniecības vēsture

Apvidus ģeoloģija jau kopš bronzas laikmeta ir nodrošinājusi iespējas no māla ražot keramikas izstrādājumus un iegūt kaļķakmeni gan lauksaimniecības, gan rūpniecības vajadzībām. 19. gadsimta beigās no Zviedrijas universitātēm tika nosūtīti ģeologi, lai kartēs atzīmētu atradnes, un izrādījās, ka Skonē ir lieli māla un kaļķakmens resursi, kurus var izmantot rūpniecībā. Šādas atradnes tika atrastas arī Ivēnā, un tas aizsāka rūpniecības laikmetu Bromellā. Ifoverkenas rūpniecības vēsturi var iedalīt dažādos laikmetos no 1887. gada līdz mūsdienām, un tā ir dokumentēta Ifoverkenas rūpniecības muzejā.

Ifoverkenas rūpniecības muzejs

Ifoverkenas rūpniecības muzejs tika atklāts 1996. gadā, un tas attēlo rūpnīcas vēsturi no tās dibināšanas 1887. gadā līdz uzņēmumam, kāds tas ir šodien. Muzejs parāda izmantotās darba metodes un dažādos laikmetos ražoto produktu izlasi. Blakus muzejam atrodas keramikas darbnīca, kurā mākslinieki sadarbojas ar muzeju, lai atdzīvinātu daļas no vēsturiskā ražošanas procesa. Daļa muzeja kalpo arī kā izstāžu telpa mākslas izstādēm.

Ivo Klak brīvdabas muzejs

Ivo Klak (Ivö Klack) muzejs piedāvā piedzīvojumus gan jauniem, gan veciem. Šeit var baudīt meža mieru, ezera zilo mirdzumu vai skatu no Klaken virsotnes, kā arī aizraujošu rūpniecības vēsturi par kaļķakmens un kaolīna māla ieguvi, kas notika lielāko 20. gadsimta daļu. Karjeros var meklēt jūras radību fosilijas, kas tika atklātas izejmateriālu ieguves laikā. Lai padziļinātu Ivo Klak dabas rezervāta apmeklējuma pieredzi, ir izveidots arī brīvdabas muzejs. Gar dabas rezervāta takām var iepazīt karjera vēsturi, uzzināt vairāk par augu un dzīvnieku pasauli un doties ceļojumā atpakaļ laikā uz sīkzemnieku laikiem.

Bromella

Abi milzu ķirzakveidīgie Scanisaurus jau 50 gadus atpūšas Bromellas laukumā. Senos laikos Bromellas apkārtnē dzīvoja gulbjkakla ķirzakas. Šīs zināšanas deva ideju Gunāram Nīlundam - tēlniekam, kurš Bromellā pie rātsnama laukumā izveidoja mākslas darbu, akmensmasas strūklaku, kas attēlo divas gulbjkakla ķirzakas.

Fosiliju medības Skones ziemeļaustrumos

Pirms 80 miljoniem gadu, kad dinozauri vēl bija dzīvi, jūrā dzīvojošie milzu rāpuļi peldēja lielajā okeānā tur, kur šodien atrodas Bromella. Tāpēc zemē, pa kuru mēs staigājam, var atrast to un citu jūrā dzīvojošu dzīvnieku skeletus. Atrast dzīvnieku fosilijas no dzīvniekiem, kas dzīvoja pirms daudziem miljoniem gadu, nav viegli - tomēr ne Bromellā. Šo vietu Zviedrijā dinozauri apdzīvoja visblīvāk, un šeit atrodas vienīgā pētniecības staciju ar gida vadītām ekskursijām.
Vai tev šķiet aizraujoši dinozauri, rāpuļi un fosilijas? Bromella ir īstā vieta, ko apmeklēt! Šeit vari kļūt par fosiliju mednieku uz vienu dienu un izsijāt savas 80 miljonus gadu vecās fosilijas. Stacija ir atvērta ar zinošu fosiliju gidu, kurš palīzēt saprast, kādu sugu esi atradis.
Fosiliju medību ekskursija sākas ar Jūras pūķu nama apmeklējumu - tā ir izstāde, kurā redzama daļa no daudzajām fosilijām, kas atrastas Bromellā. Šeit vari uzzināt mazliet vairāk par jūras rāpuļiem - jūras pūķiem, dinozauriem, haizivīm un daudziem citiem dzīvniekiem, kas dzīvoja tajā laikā. Pēc ievada dodies uz fosiliju medībām pētniecības stacijā. Apbruņojies ar spaini un lāpstu, lai varētu doties memklēt fosilijas, pēc tam zinošais gids palīdzēs noteikt Tevis atrasto fosiliju sugu.

Krīta periodā

Apmēram pirms 80 miljoniem gadu mūsu apkārtni klāja karsta un sekla jūra, ļoti līdzīga arhipelāgam. Mūsu mazā pasaules daļa toreiz atradās aptuveni tur, kur šodien atrodas Vidusjūra.
Bieži vien milzīgie dinozauri staigāja pa sauszemi, bet debesīs lidoja daudz pterodaktilu un putnu. Jūra mudžēja no dzīvības. Visievērojamākie, protams, bija lielie jūras rāpuļi - jūras pūķi.
Krīta perioda nogulumi un atliekas, kas liecina par šīs jūras iemītniekiem, ir saglabājušies zem mūsu kājām lielā, vienlaidus kaļķakmens pamatiežu slānī, ko sauc par Kristianstades baseinu.

Izstāde

Izstādes materiāli no Bromellas–Kristianstades apkārtnes apkopoti aptuveni 25 gadu laikā.
Mērķis ir bijis izveidot izstādi, kas būtu izklaidējoša, skaidra un apmeklētājiem interesanta.

“Ifö Center” mākslas halle Bromollā

“Ifö Center” mākslas halle ir mākslas izstāžu telpa, kas atrodas Bromellā, Zviedrijas dienvidos. Tā ir daļa no “Ifö Center”, kurā ietilpst arī kultūras centrs, veikali un citi uzņēmumi. Tā ir vieta, kur mākslas darbi un izstādes tiek parādīti sabiedrībai. Tajā var tapskatīt dažādas mākslas formas, tostarp gleznas, skulptūras, fotogrāfijas, instalācijas un citus darbus. Mākslas galerijas mērķis ir popularizēt māksliniekus un viņu darbus, kā arī piedāvāt kultūras telpu sabiedrībai, kur novērtēt mākslu un iesaistīties tajā.
Mākslas halle atrodas ir 43 000 m^2 plašā vecā keramikas fabrikā, un tā ir atvērusi iepriekš pilnībā slēgto Ifoverkenas industriālo teritoriju kultūrai un tūrismam. Kolektīvs visu būvē pats un organizē kursus, darbnīcas un gida vadītas ekskursijas. Uz fabrikas fasādēm pakāpeniski tiek veidota pasaules līmeņa brīvdabas galerija ar pasaulē atzītu ielu mākslinieku darbiem. Amatniekiem un profesionāliem māksliniekiem ir iespēja izmantot dažādas kolektīvās darbnīcas. Ir arī divas mākslas rezidentūras programmas. “Ifö Center” darbojas, lai veicinātu idejas, negaidītas tikšanās, pieredzes un konstruktīvas sadarbības.

Brīvdabas galerija darbojas kopš 2014. gadā, un katru gadu tā tiek papildināta ar jauniem darbiem. Galerijā kopš 1971.gada ietilpst arī Gunāra Nīlunda strūklaka Scanisaurus, kas atrodas Ifotorget laukumā. Lielākajai daļai darbu ir QR kodi, kurus var noskenēt, lai iegūtu vairāk informācijas par darbu un mākslinieku, kā arī redzētu šo darbu radīšanas procesu.

Selvesborgas tilts

Arhitektūras meistardarbs pie jūras

Kā mirdzoša lente pār ūdeni stiepjas Selvesborgas iespaidīgais gājēju un velosipēdistu tilts, kas atrodas starp vēsturisko centru un moderno Ljungavikenas rajonu. Ar iespaidīgo 756 metru garumu tas ir ne tikai viens no garākajiem gājēju-velosipēdistu tiltiem Eiropā, kā arī kļuvis par iecienītu apskates objektu, piesaistot apmeklētājus no tuvākām un tālākām vietām. Kopš tā atklāšanas 2013. gadā tilts ir kļuvis par ko vairāk nekā tikai savienojumu. Inovatīvais dizains un apgaismojums, kas 2014. gadā ieguva otro vietu Zviedrijas apgaismojuma balvā, ir to padarījis par vienu no interesantākajiem tiltiem pasaulē. Krēslai iestājoties, konstrukcija pārvēršas par gaismas mākslas darbu, kas atspoguļojas ūdenī zem tā - motīvu, kas skatāms neskaitāmās Instagram fotogrāfijās un ir atpazīstams visā pasaulē.

Selvesborgas tilta pastmarka

2016. gada 17. martā PostNord izlaida pastmarku bukletu ar piecu dažādu Zviedrijas tiltu attēliem. Viens no tiem bija Sēlvesborgas tilts.
Dizains: Bertil Skov Jørgensen
Gravieris: Lars Sjööblom
PostNord par tiltu izvēli raksta sekojošo:
“Pieci tilti, kas izvēlēti pastmarku motīviem, pārstāv dažādus laikmetus, būvniecības tehnikas un arhitektūras dizainus. Tilta būvniecība vienmēr ir bijusi saistīta ar lieliem izaicinājumiem. Pirms dzelzs, tērauds un betons sāka dominēt kā materiāli, tiltus būvēja no akmens un koka. Agrāk projektētājiem nācās izmantot lielas drošības rezerves, lai nodrošinātu izturību, bet ar mūsdienu datorprogrammām tas ir precīzāk un niansētāk.”

Saldējuma laiva ostā

Teritorija ap tiltu ir kļuvusi par populāru atpūtas vietu, kur satiekas vietējie iedzīvotāji un tūristi. Uz koka platformas tilta sākumā var apsēsties ar termosu kafijas un baudīt skatu uz ūdeni un bagātīgo putnu pasauli. Tiem, kas vēlas kaut ko garšīgu, ērti pieejama ir Saldējuma laiva, kur tiek pasniegti vietējie gardumi, piemēram, siļķu sviestmaizes, kopā ar atsvaidzinošu saldējumu.

Selvesborgas pilsdrupas

Drupas no kādreizējās lepnās Selvesborgas pils ir saglabājušās no 13.gadsimta. Tā bija lielākā un nozīmīgākā viduslaiku nocietinājumu sistēma Austrumdānijā.

Mūsdienās pilsdrupas un skaistais pils parks ir apskates un pastaigas vērti
Vecā pils bija viennozīmīgi lielākā un nozīmīgākā viduslaiku nocietinājumu sistēma Austrumdānijā un radīja apstākļus plašai tirdzniecībai. 1332. gadā Dānija zaudēja Skones zemes Zviedrijai. Dānijas valdnieks Valdemārs Aterdags atkal apvienoja valsti centrālās varas pakļautībā, un 1360. gadā Selvesborga atkal nonāca Dānijas valsts rokās.

Selvesborgas pili sāka būvēt 13. gadsimtā, bet tās uzplaukums sākās tikai ap 1360. gadu.
1452. gadā Kārlis Knutsons pili nodedzināja, un 1525.–1526. gadā tā kļuva par patvēruma vietu Sērenam Norbijam viņa pirātu braucienu laikā.
1564. gadā pils militārā nozīme gandrīz pilnībā izzuda.
17. gadsimtā pils kodols kļuva par karjeru, bet ap 1750. gadu viss bija drupās.
Mūsdienās arheologi drupās ir atraduši dzīvnieku kaulu un graudu atliekas - kas ļauj noteikt, ko cilvēki ēda un kādi dzīvnieki dzīvoja kopā ar viņiem pilī.

Muižas vēsture

No viduslaikiem līdz mūsdienām

Īpašumi uz zemes, kur atrodas Trolle Ljungbī, laika gaitā ir uzturējuši saimniecību nozīmīgu un plaukstošu. Saimniecības raksturs gadsimtu gaitā ir mainījies. Ne tikai īpašumtiesību dēļ, bet arī ēku būvniecības un valstiskās piederības maiņas rezultātā. Pils tās pašreizējā izskatā ne vienmēr ir izskatījusies tāda pati, taču tā vienmēr ir bijusi ar to saistīto darbību centrs. Uzņēmējdarbības attīstība laika gaitā veido pamatu, uz kura pils balstās. Laika gaitā pils ir kļuvusi arī par mītu un folkloras objektu.

No 1900. gada līdz mūsdienām

Mūsdienās Trolle Ljungbī joprojām ir Vaktmeisteru ģimenes privātīpašums un nav atvērta publikai. Tomēr slavenie ragi un stabules katru gadu no 1. jūnija līdz 31. augustam tiek izstādīti pils logā katru trešdienu un sestdienu. Šajos laikos apmeklētāji ir aicināti arī apmeklēt dārzus.

Medījumu veikals – Viltbodens

Veikalā jūs atradīsiet muižas medījumu gaļas un vietējo produktu piedāvājumu. Medījumu gaļas klāstā ietilpst fazāns, meža pīle, zoss, mežacūka, dambrieži, staltbrieži un mufloni. Papildus gaļas gabaliem pieejami arī gaļas izstrādājumi — desas grilēšanai, alus desas un salami, kā arī sezonāli gatavoti karsti kūpinātas cūkgaļas grozi. Viss jau gatavs piknikam!

Visa Trolle Ljungbī muižā iegūtā medījuma gaļa tiek apstrādāta ar cieņu. Reģistrētajā medījumu kautuvē visa gaļa tiek apstrādāta, nogatavināta, sadalīta un iepakota. Gaļas izstrādājumus, kas tiek tālāk apstrādāti, piemēram, karsti vai auksti kūpināti, gatavo vietējie uzņēmēji. Medījumu veikals ir arī vieta, kur pulcējas darbinieki, un tas ievērojami veicina uzņēmuma vienotību un kultūru.

Vībī stārķu centrs

Vībī stārķu centrā daudzus gadus atradās viens no Skones stārķu projekta vairošanas aplokiem. Stārķi, kas tika audzēti aplokā, tagad brīvi ligzdo uz saimniecības ēkām un vecā žoga jumta.
Stārķi sāk ligzdot jau aprīļa sākumā ar ligzdu būvēšanu un pārošanos. Šajā laikā bieži var dzirdēt stārķiem raksturīgo knābju klabināšanu, kas atbalsojas visā pagalmā. Cāļi izšķiļas maijā pēc apmēram 30 dienu ilgas perēšanas. Pēc nepilnām desmit nedēļām lielie mazuļi ir gatavi lidot.
Skones stārķu projekts sākās 1989. gadā, un galvenais mērķis ir panākt, lai stārķis atkal kļūtu par daļu no Zviedrijas putnu pasaules. Mūsdienās ir gan vairošanas aploki, gan brīvi dzīvojoši putni. Šeit, Vībī, stārķi ir kopš 1993. gada. Dažreiz ciemos ierodas citi stārķi, bet reizēm atlido arī savvaļas stārķi, kuriem parasti nav gredzenu uz kājām.
Mazuļi, kas dzimuši no brīvi ligzdojošajiem putniem, tiek atstāti brīvībā. Plāns ir, ka cāļi atgriezīsies ligzdot, kad būs pietiekami nobrieduši, un šādā veidā tiks izveidota savvaļas stārķu populācija.

Mūsu stārķu vēsture

Stārķu centrs ir apmeklētāju stacija Kristianstades Vatenrike Biosfēras rezervātā un ir daļa no stārķu projekta. Mūsdienās vairs nav saglabājušies stārķu aploki, bet ir vairāki brīvi lidojoši stārķi, kas ligzdo uz jumtiem.
Katru gadu ar nepacietību tiek gaidīti spārnotie draugi, kad tie atgriežas mūsu zemēs, lai ligzdotu. Mēs lepojamies būt daļa no viņu dzīves vides un cīņi strādājam, lai nodrošinātu viņiem drošu un ērtu vietu ligzdu būvēšanai.
Mēs priecājamies, ka tie ir mūsu kaimiņi, un ka varam palīdzēt viņu izdzīvošanai un labklājībai.

Somija

Pelkenes baznīcas drupas un Luopioinenas ciems

elkenes drupu baznīca, pazīstama arī kā Svētā Miķeļa baznīca, ir viduslaiku pelēkā akmens baznīcas drupas, kas atrodas Onkālas draudzē Pelkenē. Pēc aplēsēm baznīca tika projektēta un celta laikā no 1495. līdz 1505. gadam. Reformācijas laikā 16. gadsimtā visa baznīcas iekštelpa tika pārbūvēta. Tika noņemtas svēto tēlu gleznas, un baznīca ieguva kanceles, solus un balkonus. Tomēr ārpuse lielākoties palika nemainīta.

Lielā Ziemeļu kara laikā Kostianvirtas kaujā baznīca tika gandrīz pilnībā iznīcināta. Līdz 1740. gadiem tās pamati, kas bija ielikti smilšainā augsnē, sāka grimt, radot plaisas sienās. Pēc tam, kad 1839. gadā tika pabeigta jaunā Pelkenes baznīca, vecā baznīca tika pamesta. 1890. gada vētra sabrucināja jumtu. Neskatoties uz drupu stāvokli, kopš 1920. gadiem tur ir notikuši dievkalpojumi. Koka skulptūras, kas attēlo svēto Laurusu un svēto Olafu un reiz atradās baznīcā, tika pārvietotas uz Nacionālo muzeju. 1949. gadā baznīcas pagalmā tika atklāts piemineklis iespiedējam Danielam Medelplanam.

Baznīca un tās apkārtne bija Pelkenes kaujas, kas pazīstama arī kā Kostianvirtas kauja, norises vieta. Tā notika 1713. gada 17. oktobrī. Kaujā krievu armija admirāļa Fjodora Apraksina vadībā cīnījās pret Zviedrijas somu spēkiem, kurus vadīja ģenerālis Kārlis Gustavs Armfelds. Lai gan krievi guva uzvaru, ģenerālim Armfeldam izdevās mierīgi atvilkt savus karavīrus.

Luopioinenes ciematā, kas atrodas Pelkenes reģionā, atrodas Luopioinenes novadpētniecības muzejs. Sākotnēji tas bija draudzes labības klēts, kas tika izmantota kā aizdevuma graudu noliktava, bet 1950. gados ēka tika pārvērsta par muzeju. No tumšas, divstāvu noliktavas tā tika pārveidota par pievilcīgu trīsstāvu muzeja telpu. Muzeja krājums aptver laika posmu no dzelzs laikmeta līdz 1970. gadiem, un lielākā daļa priekšmetu nāk no 19. un 20. gadsimta sākuma. Starp senākajiem artefaktiem ir akmens cirvji, kas izgatavoti laikā no 19. līdz 17. gadsimtam p.m.ē. Dažādās ekspozīcijās apskatāmi gan vēsturiski medicīnas instrumenti, piemēram, žņaugi, gan ikdienas priekšmeti, piemēram, zobu bakstāmie kociņi.

Sarvikallio un Vanhankule muiža

Sarvikallio, kas atrodas Tūsulas ezera rietumu krastā, jau gadsimtiem ilgi ir bijis populārs skatu punkts. Tā ir vieta, kuru var apmeklēt visu gadu- tā ir vieta, kur var rīkot pikniku un baudīt iespaidīgo skatu uz ezeru. Klints paceļas 25 metrus virs ūdens, un pretējā krastā redzamas senas villas, kas atgādina par apkārtnes bagāto kultūrvēsturi. Klints virsotne ir aizsargāta dabas teritorija, kur pieejama ugunskura vieta, malkas šķūnis un ekotualete. Pastaigu takas ved gan uz klinti, gan lejup līdz ezera krastam, bet tuvākā autostāvvieta (Sarvikalliontie 35) atrodas 600 metru attālumā pa taisnu grants ceļu. Garākam piedzīvojumam var izvēlēties 3,7 km garo Seitteli taku, kas ved cauri apkārtnes mežiem un kultūrainavai.
Uz Sarvikallio iespējams nokļūt arī ar SUP dēli vai laivu.
No 19. gadsimta 60. gadiem līdz 20. gadsimta 40. gadiem Sarvikallio bija nozīmīga izbraukumu vieta Tūsulas mākslinieku kopienai. Tur ir radītas daudzas vēsturiskas gleznas. Somijas mākslas "Zelta laikmeta" laikā gleznotāji Venny Soldan-Brofeldt, Pekka Halonen un Eero Järnefelt bieži attēloja Tūsulas ezera ainavas tieši šeit. Sarvikallio vasarās kalpoja arī kā pikniku vieta mākslinieku kopienai. Papildus gleznotājiem šajā sabiedriskajā mākslinieku vidē pie Tūsulas ezera dzīvoja un darbojās arī komponists Žans Sibēliuss ar sievu, kā arī rakstnieks Juhani Aho. Viņi dzīvoja un strādāja ezera apkārtnē, dalījās idejās, sadarbojās un iedvesmojās no dabas.
Netālu, apmēram 7 kilometru attālumā Jervenpē (Järvenpää) centra virzienā, atrodas (Vanhankules) Vanhankylä muiža ar mājīgu kafejnīcu Vanhankylä pussalā — lieliska vieta kafijas pauzei velobrauciena laikā. Muižas vēsture sākas 17. gadsimtā, kad Nils Stålhana iegādājās vietējās saimniecības un izveidoja muižu. Stålhan dzimta pārvaldīja Vanhankylä muižu gandrīz 200 gadus ar dažādiem panākumiem. Vēlāk tās īpašnieks kļuva Johan Henrik Åström, kurš savulaik kā zīdainis tika atstāts uz muižas kāpnēm. Patiesībā viņš bija muižas īpašnieka bioloģiskais dēls - dzimis attiecībās ar sievieti, kura vēlāk pameta ciemu. Kopā ar sievu Vilhelmīnu Tallgrenu viņš 1852. gadā pabeidza muižas galveno ēku, tieši laikā pirms viņu kāzām.
Vēlāk muižu pārvaldīja viņu meita Anna Natalia. Viņa bija studējusi medmāsu darbu un pārzināja ārstniecības augu izmantošanu. Anna rūpējās gan par dzīvniekiem, gan cilvēkiem, nodibināja atturības biedrību un piedalījās tās rīkotajās izrādēs uz biedrības skatuves.
Mūsdienās muižā darbojas kafejnīca, bet blakus ēkā atrodas amatnieku veikals Pytingin. No Vanhankylä muižas sākas arī Vanhankylänniemi dabas taka, un tuvumā atrodas vietējais vasaras teātris.

Louhisaari muižas vēsture

Louhisaari muižas vēsture ir cieši saistīta ar tās īpašnieku dzimtu, Mannerheimu un Flemingu, vēsturi. Muižu ilgu laiku pārvaldīja Flemingu dzimta, kas to ieguva, pateicoties laulību aliansēm.
Starp slavenākajiem Flemingiem bija valsts padomnieks Herman Persson Fleming, kurš 16. gadsimtā bija Somijas ģenerālgubernators, kā arī viņa mazdēls, karaļvalsts padomnieks, Stokholmas gubernators un admirālis Klās Larsons Flemings (Clas Larsson Fleming).
Fleminga dēls, admirālis un Somijas ģenerālgubernators Hermans Klāsons Flemings (Herman Classon Fleming) (1619–1673), 1655. gadā muižas teritorijā uzcēla Louhisaari pili. Muiža ir agrīns zviedru baroka arhitektūras paraugs, kādu Somijā saglabājies tikai nedaudz. Lielā Ziemeļu kara laikā (tā sauktajā "Lielajā postā") Louhisaari pils gandrīz tika pamesta, taču 18. gadsimtā Flemingi muižu atjaunoja. 1795. gadā atjaunotā muiža nonāca Mannerheimu dzimtas īpašumā.
Starp Mannerheimiem, kas tur dzīvoja, bija grāfs, gubernators un entomologs–uzņēmējs. Vispazīstamākais no viņiem ir Karls Gustavs Emils Mannerheims, vēlāk Somijas prezidents un maršals, kurš piedzima Louhisaari muižā 1867. gada 4. jūnijā. Viņš tur pavadīja laimīgu bērnību kā viens no septiņiem bērniem ģimenē. Tomēr galu galā, tāpat kā savulaik Flemingiem, arī Mannerheimiem muižu nācās pārdot parādu dēļ, ko bija radījis greznais dzīvesveids.
Louhisaari muiža un netālā Askaistenas baznīca atspoguļo Somijas vēsturi laikā, kad Zviedrija bija lielvara. Kamēr muižniecība baudīja greznību, vienkāršie cilvēki cieta no bada un piespiedu karaklausības. Mūsdienās pie muižas ved gara bērzu aleja, ko iestādīja Karla Gustava Emila Mannerheima vecmāmiņa Vendla Sofija Mannerheima. Dārza aizmugurē atrodas celtne, kas atgādina nelielu antīku pili, sākotnēji tā bija Mannerheima vectēva privātā jūras piekrastes pirts, bet vēlāk pārbūvēta par viesu namu.
Muiža ir pilna ar neparastām un vēsturiskām detaļām. Bīdermeijera un neorokoko mēbeles piederēja Mannerheimu ģimenei. Īpaši iespaidīgas ir izturīgās un majestātiskās kāpnes. Muižas sienas rotā krāšņas gleznas, kas atspoguļo īpašnieku mīlestību pret mākslu. Lielā zāle ar izcilajiem griestu gleznojumiem savulaik bija viena no greznākajām balles zālēm Somijā.
Netālu no Louhisaari muižas atrodas Askaisten baznīca, kas arī celta Zviedrijas lielvaras laikmetā 17. gadsimtā. Blakus baznīcai 1779. gadā uzbūvēts zvanu tornis. Baznīcas pašreizējais izskats veidojies pēc 1653. gadā ģenerālgubernatora Hermana Fleminga pasūtītajiem pārbūves darbiem.
Baznīcas vēsture ir cieši saistīta ar Louhisaari muižas īpašniekiem, jo sākotnēji tā tika celta kā muižas kapela.

Serlakius muzeji

Serlakius muzeji Mänttä pilsētā (Mänttä-Vilppula) radušies no uzņēmēja G. A. Serlakius uzņēmīgā gara. 1868. gadā viņš Mänttä nodibināja pirmo celulozes fabriku, un laika gaitā izveidoja mežrūpniecības impēriju, kurā ietilpa kokzāģētavas, papīra un kartona ražotnes.

20.gadsimta sākumā uzņēmums ievērojami paplašinājās viņa brāļadēla Gesta (Gösta) Serlakius vadībā. Gösta bija arī kaislīgs mākslas mecenāts. 1933. gadā viņš nodibināja Gesta Serlakius Tēlotājmākslas fondu, lai pārvaldītu kolekciju, kas vēlāk kļuva par vienu no nozīmīgākajām privātajām mākslas kolekcijām Somijā.

Fonda muižas ēka - Joenniemi muiža (bieži saukta par "Serlakius muižu" jeb "Mākslas muzeju Gösta") - tika pabeigta 1935. gadā pēc arhitekta Jarla Eklunda projekta kā Gesta Serlakius privātā rezidence. 1945. gadā muižas pirmais stāvs tika atvērts kā muzejs, bet līdz 1984. gadam visa ēka tika pielāgota izstāžu vajadzībām. 2014. gadā tai piebūvēja apbalvotu koka paviljona piebūvi, kas ievērojami paplašināja izstāžu telpas un infrastruktūru (restorāns, festivālu zāle, veikals un restaurācijas telpas).

Parks ap Serlakius muižu (Joenniemi), pie Melasjervi ezera, jau kopš 20. gadsimta 30. gadiem ir papildināts ar skulptūrām kā daļa no veidotās ainavas. Daudzi darbi nāk no tēlnieka Harija Kivijervi kolekcijas.

Vēl viena muzeja vieta ir bijusī SIA "G. A. Serlakius" galvenā mītne ("Muzejs Gustaf"), kas celta 1934. gadā Mänttä centrā (klasicisma un funkcionālisma stilā pēc arhitektu Valtera un Bertela Jungu projekta) un kā muzejs atvērta 2003. gadā.

Mūsdienās Serlakius muzejos glabājas apmēram 10 000 mākslas darbu — tajos apvienoti Somijas "Zelta laikmeta" meistardarbi, Eiropas vecmeistaru darbi un laikmetīgā māksla, kā arī kultūrvēsturiskās kolekcijas, kas dokumentē Serlačius ģimenes vēsturi, uzņēmuma attīstību un Mänttä vietējo kultūras mantojumu.

Lammassaari salas vēsture

Lammassaari ir daļa no Viikki–Vanhankaupunginlahti dabas rezervāta un ir populāra atpūtas sala, kas pieder Helsinku pilsētai. Teritorijas putni un augu valsts ir aizsargāti.

Koitto ry, kas dibināta 1883. gadā, pārvalda salu un tai pieder lielākās vēsturiskās ēkas, kas tur atrodas. Pohjolan Pirtti, kas uzcelta 1905. gadā, ir pieejama pasākumu rīkošanai, savukārt Lepola, kas celta 1904. gadā, pašlaik (2026) tiek renovēta. Mūsdienās uz salas ir aptuveni simts mazāku vasarnīcu, kas pieder privātpersonām. Teritorija joprojām ir ļoti tuva dabai.

Koitto ry dibināja parlamenta deputāts doktors Aksels Augusts Granfelts. Granfelts rakstīja laikrakstiem un iestājās par pilnīgu atturēšanos no alkohola. Atturības biedrību izveidoja universitātes studenti, kuri vēlējās Helsinkos izveidot vietējo nodaļu nacionālajai organizācijai “Mērenības draugi”. Laika gaitā Koitto kļuva par daļu no augošās strādnieku kustības. Papildus atturības aktivitātēm organizācija rīkoja mācību pulciņus, sieviešu un jauniešu nodaļas, uzturēja bibliotēku, sporta klubu un pat iesaistījās politisko partiju darbībā. Līdzās politikai Koitto diskutēja arī par to, vai viņu pasākumos ir pieņemami rīkot teātra izrādes vai dejas. Galu galā Lammassaari tika izveidota teātra grupa, kas daļēji lika pamatus tam, kas vēlāk kļuva par Helsinku pilsētas teātri.

Salas pastaigu takas un koka laipas savieno to ar tuvējām salām, un vasarā pa salu brīvi ganās aitas - somu valodā vārds lammas nozīmē “aita”.

Putnu vērotāji šeit var novērot daudzveidīgas putnu sugas, tostarp baltastes jūras ērgli un Amerikas baltvēderis. Līdzās sākotnējam Lammassaari putnu vērošanas tornim pie putniem bagātajiem Vanhankaupunginlahti ūdeņiem ir uzbūvēts jauns fotografēšanas un novērošanas slēpnis. Tas ir pieejams pa koka laipu, tajā ir sēdvietas aptuveni 40 cilvēkiem un informācija par vietējām putnu sugām.

Igaunija

Raekula pludmales pļava

Visa Raekula pludmale ir plaša, ar jaukām, zāļainām takām. Tā ir gan romantiska, gan piedzīvojumu pilna. Šeit esošie pludmales niedrāji ir ligzdošanas un apstāšanas vieta niedru putnu sugām - cīruļiem, bārdainajām zīlītēm, niedru strazdiem. Dīķos var atrast arī pīles. Šeit, tāpat kā citur virs niedrēm, var redzēt bezdelīgas un mājas stērstes, ķerdamas kukaiņus. Gar piekrasti bieži atpūšas sudrabkaijas, lielās melngalvas kaijas, ķivuļi un parastās kaijas. Jūras žagatas meklē barību seklā ūdenī. Raekula putnu novērošanas tornī galvenokārt var novērot putnus, kas barojas un ligzdo pļavā pavasarī un vasaras pirmajā pusē. Ieteicams līdzi ņemt binokli vai teleskopu. Šeit var redzēt pelēko gārni, niedru lijas, jūras ērgļus, pļavu čipstes, dzeltenus strazdus un dažādas tilbītes . No torņa var redzēt arī putnus un dzīvniekus, kas apstājas uz upes. No visiem Pērnavas putnu vērošanas torņiem var labi pārredzēt putnus, kas pavasarī migrē gar krastu. Putnu torņos ir arī informācijas stendi, kas iepazīstina ar biežāk sastopamajām putnu sugām. Pludmales pļava mūsdienās ir daļa no dabas aizsardzības zonas.

Pērnavas upe - Raekula smilšu pludmale

Smilšu pludmale galvenokārt ir peldvieta, tā ir izmantota visu laiku. Tagad tur var nokļūt caur tuneli. Tā ir patīkama vieta - ar kokiem, kas sniedz ēnu, un ar smilšainu, saulainu vietu. Pērnavas upe ir viena no lielākajām Igaunijā – tā ir 144 km gara, no ezera līdz Roosna-Alliku Allikajärv ietekai un līdz 300 m plata lejtecē Pērnavas pilsētā. Pērnavas upe ir sens ūdensceļš ar daudzām vecām apmetnēm (senākā atradās Pulli ciemā, aptuveni pirms 11 000–10 000 gadiem). Upe, kas tagad, par prieku iedzīvotājiem un tūristiem, pirms ietek jūrā, veido garu līkumu paralēli līča robežai, ieplūda jūrā tieši zem pašreizējās Raekula.

SINDI - četru dambju stāsts

Izvēloties rupnīcas atrašanas vietu, vissvarīgākais faktors bija ūdens kritums dambja konstrukcijā. Pirmais tornis tika pabeigts 1834.gadā un tas bija 2,2 metrus augsts. Otrais dambis tika pabeigts 1883.gadā un sabruka 1919.gadā ledus kustības dēļ. Trešais dambis tika pabeigts 1922.gadā un tā būvniecība aizņēma tikai gadu. Tas bija 3.4 metrus augsts un 200 metrus garš. Ceturtais dambis tika pabeigts 1977.gadā. Tas bija 4.3 metru augsts un 151 metru garš, un tā būvniecība ilga gandrīz trīs gadus. Uz šī dambja tika uzbūvētas arī zivju kāpnes ar 15 pakāpieniem 65 metru garumā, taču tās nedarbojās. Dambis tika nojaukts 2018.gadā.

Krāces

Pirms rupnīcas izveidošanas, Sindi vietā bija krāces. 2019.gadā aplis noslēdzās un Sindī atkal ir krāces. 1990.gados dambim vairs nebija tiešas funkcijas, un zivju krājumi samazinājās. Tā sākās Sindi dambja nojaukšana, kurā ir daudz ieinteresēto pušu: gan tie, kuri vēlējās saglabāt dambi, gan tie, kas to nojauca. Pašlaik televīzijā tiek bieži ziņots par zivju krājumu iznīcināšanu jūras kraukļu dēļ. 2015.gada februārī, Igaunija iegādājās dambi; 2018.gada septembrī sākās nojaukšanas darbi un 130 metrus garā krāce tika pabeigta 2020.gada augustā.

Vecā Pērnava - Sīmu tilts

Pirmais tilts pār Pērnavas upi tika uzcelts 1803.gadā. Peldošā pontonu tilta (neoficiāli saukts par “ādas tiltu”) būvniecību vadīja vietējie tirgotāji. Pāris gadsimtus vēlāk līdzīgs tilts, arī zināms kā ādas tilts, tika uzbūvēts pāri Saugas upei un tika nosaukts par “Sīmu tiltu”, pēc netālu esoša Sīmu kroga. Pirms upes grīvas padzīļināšanas, kad ziemas laikā bija zems ūdens līmenis, upi varēja šķersot pat ar zirgu un ratiem. Tilta uzcelšana pāri Pērnavas upei iezīmēja tieša ceļa sākumu uz Tallinu.
1937. gada 6. augustā tika atklāts jaunais dzelzsbetona arkas tilts. Tomēr tas ilgi nepastāvēja - 1944.gada 23. septembrī tas tika uzspridzināts kopā ar Pērnavas galveno tiltu. Betona tilta vietā tika uzcelts koka peldošais tilts. Šodienas arku tilts, kas atgādina sākotnējo, tika atklāts 1957.gada beigās.

Pērnavas Airēšanas klubs

Airēšanas sports kā aktivitāte Pērnavā sākās 1884.gadā. Tajā laikā Pērnava bija aktīva ostas pilsēta. Pērnavas upe, dēļ tās atrašanās vietas pilsētas centrā un platuma, piedāvāja lieliskās iespējas ūdens sporta veidiem. Tādēļ, 1884.gada 16.augustā vietējie vācieši sanāca kopā un izveidoja airētāju biedrību Pērnavā, pilnā nosaukumā "Vācu Pērnavas airēšanas klubs". Klubam bija savi kāpumi un kritumi, sadarbība pārsvarā bija ar Rīgas airēšanas klubu līdz Pirmajam Pasaules karam (1914.gads). Airēšanas klubs atjaunoja savu darbību 1919.gadā. Periods starp diviem kariem ir raksturīgs ar daudzveidīgu attīstību. Pērnavas airēšanas klubs beiza savu darbību 1940.gadā, kad Padomju Savienības laikā likvidēja visus Igaunijas klubus. Trešais mēģinājums sākt airētāju biedrību Pērnavā notika 1948.gada rudenī. Tā kā airēšana tika popularizēta starp skolēniem, vairākiem talantīgiem jauniešiem, kuri vēlāk spēlēja nozīmīgu lomu sporta attīstībā, radās interese par šo sporta veidu. 1952.gadā Pērnavas upes labajā krastā, blakus mūsdienu Pērnavas Airēšanas kluba bāzei, tika atrasta jauna vieta sporta klubam.

Akmens laikmeta Sindi-Lodja apmetne Paikusē

Sindi Lodja (Reiu) apmetnes teritorija sastāv no trim akmens laikmeta apmetnēm, kas atrodas tuvu viena otrai, Pērnavas upes kreisajā krastā, netālu no Reiu upes ietekas. Divu apmetņu, Sindi-Lodja I un II, paliekas ir saglabājušās netālu no Paikuses. To vecums ir 7100-6600 pirms mūsu ēras. Īpaši unikāli šo apmetņu atradumu vidū ir darbarīki, kas izgatavoti no kauliem un ragiem. Tur tika atrasti vairāki arheoloģiskie atradumi, kā medību un zvejas darbarīki, cirvji un āmuri, kā arī viena neliela cilvēka figūriņa. No šīs apmetnes nāk arī senākie roņu kaulu atradumi Igaunijā. Darba rīku izgatavošanai pārsvarā tika izmantoti vietējie akmeņi, bet ir atrasts arī ugunsakmens no Dienvidlietuvas. Ir atrasts arī dzintara kulons. Šie atradumi liecina par ciešu kontaktu starp Reiu apmetnes un Dienvidlietuvas iedzīvotājiem. Par agrīnā perioda apmetnēm tiek uzskatīts, ka iedzīvotāji galvenokārt pārvietojās no vienas vietas uz otru, savukārt Sindi Lodja apmetnes iedzīvotāji varēja dzīvot vienā vietā visu gadu. Savvaļas dzīvnieku kaulu atradumi leicina, ka cilvēki medīja roņus, aļņus, lapsas, baltos zaķus un ķēra mencas.

Latvija

Valmiermuiža

Valmiermuiža mūsdienās ir labi pazīstama ar savu alus darītavu, taču tā jau gadsimtiem ilgi ir bijusi nozīmīga Valmieras vēstures daļa.

Valmiermuižas vārds vēsturiskajos avotos parādās jau kopš 14. gadsimta, kad netalu no Valmieras pils atradās grezns krogs, kas piederēja Valmieras pilij. Kroga apmeklētāji varēja iegādāties muižkunga brūvēto alu. Sākotnēji Valmiermuiža atradās netālu no Valmieras pils, taču ap 1624. gadu tā tika pārvietota uz vietu, kur šobrīd atrodas Valmiermuižas alus darītava.

Morāvijas baznīca (dibināta 15. gadsimtā Čehijā) savu pirmo misiju Valmierā uzsāka 1729. gadā, kad Elizabete fon Hallarte, kura vēlāk kļuva par nozīmīgu vēsturisku personu, uzaicināja viņus izveidot izglītības iestādi draudzes locekļiem un skolotāju semināru.

Dažādos laikos muiža ir tikusi vairākkārt izpostīta un izmantota dažādiem mērķiem. 18. gadsimtā tā bija izsmalcināta medību rezidence. No tā laika saglabājies vien parks un neliels tornītis, kas atgādina par senajiem laikiem.

1980.-os gados vietējā pašvaldība lūdza atļauju torni nojaukt, taču, par laimi, tas netika atļauts, jo tam bija arhitektūras vērtība. Pašlaik tornis nav pieejams sabiedrībai, tomēr tajā saglabājušies nozīmīgi laikmeta liecinieki – griestu gleznojumi.

Kompleksa galvenā ēka tika nodedzināta vācu okupācijas laikā 1918. gadā. Vēlāk 20. gadsimtā šajā teritorijā divas reizes atradās kara gūstekņu nometnes un pamatskola. Ēka vēlreiz nodega, un atkal izdzīvoja tikai tornis.

2006. gadā vietējais uzņēmējs Aigars Ruņģis nolēma atjaunot alus brūvēšanas tradīciju Valmiermuižā. Pirmā valsts, uz kuru tika eksportēts alus, bija Igaunija. Kopš tā laika Valmiermuižas alus darītava, kas atdzimusi no pelniem līdz panākumiem, ir izveidojusi vairākas Alus vēstniecības Rīgā (Latvijā). 2025. gadā tā kļuva par daļu no uzņēmuma “Cēsu alus”, kas tagad ir daļa no Somijas uzņēmuma "OLVI" grupas.

Kokmuiža

Kokmuiža mūsdienās ir ļoti labi zināms arhitektūras piemineklis Valmieras novadā, taču tā sevī glabā neizmērojamu vēstures bagātību, kas bijusi par pamatu Kokmuižas apkārtnei un Valmieras novadam.

Nosaukums Kokmuiža pirmo reizi vēsturiskajos avotos minēts 1582. gadā. Sākotnēji muiža piederēja zviedriem, bet Lielā Ziemeļu kara laikā 1702. gadā Krievijas karaspēks muižu izlaupīja un nodedzināja.

Pēc kara muiža tika atjaunota kā mūra celtne, ko vēlāk izsolē iegādājās Šrēderu ģimene. Teodors Šrēders pārbūvēja muižu neobaroka stilā un izveidoja angļu stila parku.

Muižas teritorijā darbojās Kokmuižas alus darītava un spirta rūpnīca. Alus tika brūvēts jau kopš 17. gadsimta, bet 19. gadsimtā alus ražošana tika uzsākta rūpnieciskā mērogā. Muižas alus darītava kļuva par spēcīgāko lauku alus darītavu Vidzemes guberņā un vēlāk arī visā Krievijā. Mūsdienās arī "Valmiermuižas alus darītava" ir radījusi Kokmuižas alu, atjaunojot senās darītavas alus neatkārtojamo garšu.

Mūsdienās Kokmuižas greznā kungu māja ir pārtapusi par skolu, kurā skolēni joprojām turpina mācīties.

Nav noslēpums, ka Kokmuižas ēkas otrajā stāvā mīt spoks, kas spēj nobiedēt ikvienu, kurš tur nokļūst, īpaši vēsos, tumšos vakaros. Cilvēki ir pieredzējuši neizskaidrotas parādības, piemēram, priekšmetu pēkšņu apgāšanos, dīvainas skaņas un noslēpumainu ēnu parādīšanos.

Tomēr, neskatoties uz šiem spocīgajiem notikumiem, mūsdienās Kokmuiža ir vieta, kur cilvēkiem ir iespēja izglītoties un pilnveidoties, apmeklējot Kocēnu pamatskolu, zirgu stalli un florbola klubu.

Dikļi

Dikļi mūsdienās ir viena no skaistākajām vietām Valmieras novadā — vieta, kur satiekas pagātne un tagadne, un katrs stūris ir piepildīts ar vēstures elpu. Dikļi ir Latvijas Dziesmu svētku tradīcijas šūpulis un vieta, kur ik uz soļa jūtams latviešu kultūras gars.

Tieši šeit 1864. gada Vasarsvētku trešās dienas rītā, mācītājs Juris Neikens Dikļu mācītājmuižas parkā sapulcināja sešus vīru korus un apmēram 120 bērnus no tuvāko draudžu skolām. Kori dienas garumā dziedāja kopā, sākot pusdienlaikā un noslēdzot vakarā ar lāpu gājienu. Šis notikums tiek uzskatīts par Latvijas Dziesmu svētku tradīcijas aizsākumu.

Dikļi ir arī vieta, kur 1818. gadā notika pirmā teātra izrāde latviešu valodā. Izrādei tika izvēlēta Frīdriha Šillera luga "Laupītāji", kuru no vācu valodas tulkoja Dikļu muižas rakstvedis Jānis Peitāns, savukārt aktieri bija muižas kalpi.

Viena no galvenajām apskates vietām mūsdienās ir Dikļu pils. Senākās zināmās ziņas par Dikļu muižu datētas ar 1456. gadu, tolaik - Pāles muiža. Pašreizējā pils ēka uzcelta 1896. gadā. Vēl viena nozīmīga muižas kompleksa celtne ir klēts, kas ir pat senāka par pili.

Pēdējie muižas īpašnieki bija fon Volfu dzimta, kas to pārvaldīja līdz 1919. gadam. Pēc tam īpašumu pārņēma Valmieras apriņķa valde un pārvērta to par bērnu patversmi. 1937. gadā muižā tika izveidots sanatorija, bet pēc Otrā pasaules kara ēkā darbojās tuberkulozes sanatorija, kas vēlāk tā pārtapa par Dikļu rehabilitācijas slimnīcu traumatoloģijas un ortopēdijas pacientiem.

Taču Dikļi nav tikai vēsture! Mūsdienās pils darbojas kā četrzvaigžņu viesnīca ar restorānu un SPA. Dikļi ir vieta, kur iespējams gan atpūsties, gan rīkot īpašus notikumus, piemēram, kāzas vai koncertus.

Šeit izklaides atrodamas arī mazākajiem viesiem Vika Pasaku parkā, kurā iespējams sastapt 28 tēlus no latviešu rakstnieka Vika pasakām. Vai tā būtu pastaiga parkā, šūpošanās Vika Pasaku parkā vai vakariņas vēsturiskajā pils zālē — šeit katrs atradīs ko sev piemērotu.

Mazsalaca

Mazsalaca ir neliela, bet skaista mazpilsēta Vidzemē, kas atrodas Salacas upes krastos. Tā ir apdzīvota jau kopš vidējā akmens laikmeta, ap 5000. gadu p.m.ē. Šeit reiz atradās viens no lielākajiem kapulaukiem Ziemeļeiropā ar aptuveni 330 kapavietām, kas liecina par senas kopienas klātbūtni Salacas krastos. Vēlāk šeit apmetās lībieši, un daudzi apvidus vietvārdi cēlušies no viņu valodas.

Viens no ievērojamākajiem Latvijas velosipēdu ražotājiem, Gustavs Ērenpreiss, ir dzimis Mazsalacā. Viņa godināšanai pilsētā joprojām tiek rīkoti svētki "Ērenpreiss ieripo Mazsalacā".

Tūristu iecienīts apskates objekts ir "Āža krogs", kas atrodas tūlīt aiz tilta. Sākotnēji šeit bija pārceltuves vieta, bet jau 17. gadsimtā šajā vietā atradās koka krogs. Ap 1900. gadu krogs nodega, bet 1902. gadā tika uzcelta tējnīca ar nelielu viesnīcu. Nosaukumu "Āža krogs" ēka ieguva, pateicoties iespaidīgam āža zīmējumam aiz letes. Mūsdienās šajā ēkā darbojas kultūrtelpa un kafejnīca "Būda".

Caur Mazsalacu plūst Salacas upe — viena no zināmākajām Latvijas upēm, iecienīta gan laivotāju, gan makšķernieku, gan tūristu vidū. Tās krastos slejas sarkanīga smilšakmens klintis, kas kopā ar straumes mainīgajiem viļņiem veido skatu, kas ir vienlaikus iespaidīgs un mierpilns. Upes krastus rotā arī alas, tostarp Eņģeļa un Velna alas.

No pilsētas līdz Valtenberģu muižai ved liepu, kļavu un ozolu aleja, kur dažas liepas sasniegušas pat pieminekļa ievērīgu apmēru. Mūsdienās muižas pirmais stāvs ir atjaunots, un tur šobrīd atrodas Mazsalacas novadpētniecības muzejs. Tajā apskatāma Valtera Hirtes koka skulptūru kolekcija, medību trofejas, sens dzimtas koks un zvanu kolekcija.

Muižas parkā pie kungu mājas atrodas divi baroka dārzi, kas tapuši dažādos laikos. Tie nemanāmi pāriet 19. gadsimta ainavu meža parkā, kas stiepjas gar Salacas upes krastiem.

Strenči

Strenči ir mazpilsēta Valmieras novadā, kas izceļas ar bagātu dabas daudzveidību un nozīmīgu kultūras mantojumu.
Strenči pirmo reizi parādās kartēs 17. gadsimtā, taču strauja apdzīvotās vietas attīstība sākās ap 1889. gadu, kad tika atklāta Rīgas–Pleskavas dzelzceļa līnija. Nākamajos gados arvien lielāku nozīmi ieguva mežsaimniecība un plostnieku darbs.
Gaujas upe kalpoja kā galvenais ceļš baļķu transportēšanai, un vietējie iedzīvotāji izkopa izcilas prasmes plostu būvēšanā un vadīšanā. Šīs iemaņas tika nodotas no paaudzes paaudzē, veidojot unikālu kultūras mantojumu, kas šodien ir pamats ikgadējiem Gaujas plostnieku svētkiem. Pasākumā notiek dažādas aktivitātes — plostu būvēšana, braucieni pa Gauju, amatnieku tirgus, koncerti un deju priekšnesumi.
Kopš 2023.gada Gaujas plostnieku amata prasmes ir iekļautas UNESCO Cilvēces nemateriālā kultūras mantojuma reprezentatīvajā sarakstā.
Svarīga daļa no Strenču kultūras mantojuma saistās arī ar fotogrāfu Dāvi Spundi. Bez viņa fotogrāfijām mēs Strenču vēsturi nepazītu tā, kā to zinām šodien. Viņa piemiņai Strenču kapos uzstādīts piemineklis ar fotoaparātu un vārdiem: “Es fotografēju Strenčus un saglabāju liecības vēsturei.” Viņš dzīvoja ēkā kopā ar savu skolnieku Jāni Kraukli, kurš plašāk pazīstams ar dzejnieka pseidonīmu Jānis Ziemeļnieks. Viņu mājas otrajā stāvā atradās fotostudija.
Mūsdienās Strenči turpina veidot savu identitāti, nodrošinot izglītību vietējiem iedzīvotājiem, attīstot kultūras dzīvi un saglabājot vēsturiskās vērtības.

Atsauces

Zviedrija

Stork center:

- https://vattenriket.kristianstad.se/storkcenter/

Ifö Museum:

- https://ifomuseum.se/
- Photos by Åsa Hedlin Olsson and the website

Bromölla:

- https://havsdrakarnashus.se/english/

Ifö center:

- https://www.ifocenter.com/ifo-center

Sölvesborg bridge and castle ruins:

- https://peab.se/projekt/gang--och-cykelbro-i-solvesborg/
- Photos by Åsa Hedlin Olsson and the website

Minas chocolate studio:

- https://chokladstudion.se/tartor/ and
- https://highfiveskane.se/minas-chokladstudio/

Ljungaviken:

- https://www.visitblekinge.se/node/12534

Atsauces

Somija

Lammassaari bird hide:
- https://www.koitto.net
- lammassaari-bird-hide

Serlachius museum:
- https://www.erih.net/i-want-to-go-there/site/serlachius-museum-gustaf
- https://serlachius.fi

Louhisaari:
- https://www.kansallismuseo.fi/fi/louhisaari/historiaa

Askaisten Church:
- https://kerranelamassa.fi/kotimaan-matkailu/naantali/louhisaaren-kartano/
- https://www.maskunseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat/kirkot/askaisten-kirkko

Sarvikallio park:
- https://www.visittuusulanjarvi.fi/en/see-and-do/wonderful-outdoors/sarvikallio/
- https://uuvi.fi/en/area/sarvikallio/

Vanhankylän kartano:
- https://www.virtuaalituusula.fi/vanhankylan-kartano

Järvenpää:
- https://tapahtumat.jarvenpaa.fi/fi-FI

Seittelinreitti:
- https://www.luontoon.fi/fi/reitit/seittelinreitti-tuusula-612208

Pälkäne:
- https://www.palkaneenseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat/palkaneen-rauniokirkko
- https://visitpalkane.fi/kohde/luopioisten-kotiseutumuseo/

Atsauces

Igaunija

Raeküla pludmales pļava:

- *https://www.raekylavanakool.ee/wp-content/uploads/Roheline_kalender_web_small.pdf*

Sindi - četri dambji:

- *https://www.raekylavanakool.ee/wp-content/uploads/Sindi-kallasrada_Footprints-universaalkalender_website.pdf*

Vana-Pärnu - Siimu tilts:

- *https://www.raekylavanakool.ee/wp-content/uploads/Avastame-Vana-P%C3%A4rnut-1.pdf*

Pērnavas airēšanas klubs:

- https://www.raekylavanakool.ee/wp-content/uploads/J%C3%A4ljed-R%C3%A4%C3%A4ma-linnaosas.pdf

Sindi-Lodja akmens laikmeta apmetne:

- https://www.raekylavanakool.ee/wp-content/uploads/Paikuse-j%C3%A4ljed.pdf

Atsauces

Latvija

Valmiermuiža:

- https://visit.valmiera.lv/objekti/valmiermuiza/ ,
- https://valmiermuiza.lv/pages/valmiermuizas-stasts

Kokmuiža:

- https://visit.valmiera.lv/objekti/kokmuizas-pils-komplekss/ ,
- https://www.redzet.lv/travel/apskates-vietas/pilis-pilsdrupas-muizas/kokmuizas-barona-pils
- https://valodumape.lv/vkkp-projekts-kokmuizas-legendas/

Dikļi:

- Castle website https://diklupils.lv/diklu-pils-vesture/ ,
- Visit Valmiera https://visit.valmiera.lv/objekti/diklu-pils/ ,
- https://www.zudusilatvija.lv/objects/object/3423/ ,
- https://www.la.lv/1818-gada-16-julija ,
- LSM https://www.lsm.lv/raksts/kultura/teatris-un-deja/06.03.2024-vai-zini-ka-pirma-izrade-latviesu-valoda-iespejams-uzvesta-apriku-muiza.a545233/, and
- https://www.la.lv/rija-kura-sakas-latviesu-teatris

Mazsalaca:

- https://www.valmierasnovads.lv/novads/mazsalacas-pilseta/ and
- https://www.redzet.lv/travel/apskates-vietas/pilis-pilsdrupas-muizas/valtenbergu-muizas-pils

Strenči:

- https://www.lsm.lv/raksts/kultura/kulturtelpa/19.03.2023-strencos-godina-fotografa-davja-spundes-pieminu-145-jubileja.a501403/ ,
- https://zudusilatvija.lv/objects/object/3744/ ,
- https://www.valmierasnovads.lv/macies-valmieras-novada-strencu-pamatskola/ ,
- https://www.strencupns.lv/

Secinājumi

Vai esi gatavs savam nākamajam izbraucienam?

Lai ceļotu labi, tev nav jābūt miljonāram, taču paturi prātā, ka katrs ceļojums padara tevi bagātāku par miljonāru. Kultūras, vietu un vēstures izzināšana veido toleranci, sapratni un empātiju — cilvēciskās īpašības, kuras nevar nopirkt par naudu.
Kultūra vada komunikāciju, attiecības un vērtības. Un tikai no tevis ir atkarīgs, vai izvēlies sev šādu brīvību.
Tā ir demokrātijas un brīvības forma — ceļot, atklāt un kopt vērtības, kas uztur mūsu nacionālo identitāti dzīvu un augošu.

Projekta partneri

Koordinātors:
SIA Valodu Mape (Latvija)

Partneri:
B-Creative Association (Zviedrija)
Learning for Integration (Somija)
Raeküla Old School Center (Igaunija)

Website: **https://tinyurl.com/TellMeCulture**
Facebook & Instagram: **@TellMeCultureProject**

Project "Tell me culture" (NPHZ-2024/10158) is co-funded by the Nordplus programme. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only. Only the authors of the content can be held responsible for them.